

**Ståtlig ordenhusinvigning på Vormsö.
Sveriges och Finlands ordenschefer jämte 450
vormsöbor deltog i högtidligheten.**

Med strålande vackert väder ingick söndagen den 14 aug. över Vormsö. Många högtidligheter ha öns innevånare varit med om under de senaste åren, och nu väntade dem åter ett evenemang - ordenshuset och det första offentliga profana samlingshuset skulle invigas.

Eftersom det var söndag så hölls först högmässa i öns vackra, gamla kyrka. Befolkningen och turisterna blandade sig om varandra och bildade i den nästan fullsatta kyrkan en färggrann och andäktig publik. Öns förre mångårige och uppskattade kyrkoherde Nilsson från Tallinn predikade i kyrkan. Enkelt och i välformade ord talade kyrkoherden, inflikande nykterhetstanken i sin förkunnelse, men så var det också en nykterhetens dag för vormsöborna, ock varför då inte redan göra början i kyrkan. Under högmässan sjöng Å. Aspelin från Tallinn två solosånger, förtjänstfullt ackompanjerad av pastor Ivar Pöhl.

En liten paus till kl. 2 följde efter högmässan och så samlades man vid ordenshuset. Dagen till ära vajade från den smäckra, nyresta flaggstängen den estniska flaggan och i ändagen flankerades av estniska, svenska och finländska flaggor, som tecken på att representanter från ifrågavarande länder deltog i högtidligheten. Vackert och solitt ligger ordenshuset i tallskogen i Hullo villasamhälle, en prydnad för

ön och byn. Om än huset inte är riktigt färdigt, staketet inte fullt uppsatt, och planen framför inte fullt ordnad så såg man dock, att vad som redan var gjort vid sin fullbordning kan tjäna som mönster för många.

Enkelt men smakfullt prytt var stora samlingsalen, granrisgirland, ungbjörk, ljung och blommor, mötte den inträdandes ögon när kl. 2,30 em. logen "Svenskbygdens Vals" ordf. Johan Vaksam öppnade högtidligheten. Mellan två godtemplarlaggor med det röda malteserkorset på vit flaggbotten och jordgloben i mitten som symbol att "världen är vårt fält" och alla människor systrar och bröder, stod Johan Vaksam och uttalade sin tillfredsställelse över att så många hade hörsammat kallelsen att övervara högtidligheten, särskilt länsstyrelsens representant och de långväga gästerna från Sverige med ordenschefen E. Strandman i spetsen och finlandssvenskarnas ordenschef Ossian Engblom. Enligt ordf. redogörelse har ordenshuset kostat 4700 kr. dessutom frivilligt arbete. För 3050 kr. har köpts byggnadsmaterial och 1.650 kr. ha utbetalats i arbetslöner.

Efter ordf. redogörelse sjöng hr. Aspelin en aria ur op. Tannhäuser och hr. Vilepere spelade två fiolsolon, vilka ackompanjerad av pastor I. Pöhl och mottogos med stort bifall av den till 400 personer uppgående publiken.

Prosten Nilsson beviljas verksamhetstillstånd.

Genom ingripande och framställning av kontraktsposten Hj. Pöhl hos landets myndigheter i Tallinn beträffande prästfrågan i St. Mikael församlingen beviljades sjömanspastor K. Nilsson tillstånd att utöva predikerverksamhet i församlingen. Likaså får han fortsätta med den påbörjade konfirmandundervisningen på Nargö.

Prosten Hj. Pöhl avreser om lördag till Stockholm, där han kommer att delta i den Europeiska Nationalitetskongressen med föredrag om "religion och nation."

Därifrån fortsattes resan till Larvik, Norge, där Hj. Pöhl såsom Estlands kyrkas representant deltagar i World Alliance kongressen.

Ny lärare vid Svenska Gymnasiet i Haapsalu.

Till ny lärare efter mag. Sven Boräng, som i våras slutade sin verksamhet vid svenska gymnasiet i Haapsalu, har S.O.V:s styrelse valt fil. mag. Alexander Berggren från Vormsö.

Fil. mag. Berggren har efter avlagd studentexamen vid Haapsalus estniska mellanskola, studerat vid matematiknaturvetenskapliga fakulteten vid Åbo universitet, där han i våras avslutade sina studier som filosofie magister.

Ordenschefen Ernst Strandman, från Karlstad Sverige, besteg så talarstolen och höll ett

Den blommande ön.

Vormsö i aug. 1938.

Mest av allt på Vormsö älskar jag den gamla kyrkan, som påbörjades under tolvhundratalet och avslutades det år Gustaf Adolf föll vid Lützen. Jag älskar också den ljusa grönskan kring de vita murarna. Den ger anblicken något kärt och välbekant. Skulle en Vormsöbo fråga mig, hur en typisk mellansvensk bygd ser ut, skulle jag svara: Just så ser den ut! En vit kyrka inbäddad i grönt, ängar och sädesfält runt omkring en längre bort tät, susande granskog!

Med vördnad stiger jag in i den gamla helgedomen med sitt vackra altare i fonden, en gåva av en svensk storman — Magnus Gabriel de la Gardie. Men mer än av altaret med det grevliga vapnet eller av predikstolen med sina vackra barockformer gripes ja av själva stämningen i kyrkan. Hur sällsamt är det icke att tänka sig, att det svenska modersmålet här, så långt borta från Sveriges kuster, förklingat i sekler, medan generationer kommit och gått. Med rörelse ser jag de svenska psalmböckerna ligga framme på bänkarna. Några äro nya, de flesta gamla med gulnade blad. Samma anblick av kvarlämnade psalmböcker möter i svenska landsortskyrkor, och återigen, som nyss på kyrkbacken, tycker jag mig förflyttad till en svensk bygd. Men minnestavlorna i koret erinrar också om Vormsös historia, så skiljd från Sveriges, under decennier, som ligga historiskt nära. Den ena nämner namnen på världskrigets hjältar, den andra på frihetskrigets. Och bredvid dessa en tredje tavla med den korta, gripande överskriften "Dem tog havet."

Vi skriva i dag den 7 augusti Anno Domini 1938. Det är en sommarsöndag som alla andra, ingen kyrklig bemärkelsedag. Nej, som alla andra är den dock icke. Från kyrkogården höres psalmsång; två öbor, Hans Alberg och Johan Kivaremees, ha sänkts till den sista vilan i Vormsös goda jord. Så småningom fyller kyrkan. Den unge pastor Ivar Pöhl, som vikarierar för sin

broder kontraktsprosten, stiger fram för altaret. Psalmsången ljuder vacker, intet stör andakten i kyrkan. Ett vackert inslag i gudstjänten är då menigheten till de dödas minne stående sjunger, "Jag är en gäst och främling på", varpå kyrkklockan börjar ringa. Jag hoppas att detta vackra bruk en gång kommer att införas i Sveriges kyrkor.

Så vidtar en lång, solig och oändligt fridfull söndagseftermiddag på den blommande ön. Jag har kallat Vormsö för den blommande ön, därför att den mötte mig, i högsommarens fagreste tid, översållad med blommor. En stig genom blomster måste man bana sig för att komma fram över ängarna, otaliga Linnéor fyllde skogarna med sin härliga doft, nattvioler växte under lövträden. Vormsö måste vara ett paradys för botanister! Här finnas icke endast blommor i överväldigande mängd utan även många "rara" blommor, sådana som botanisterna söka och samla.

Då jag tidigare på sommaren bevistade brandkårens trevliga fest, tyckte jag också, att Vormsöflickorna, som gruppvissitto i tallbacken kring den lilla provisoriska scenen, bildade de mest intagande levande blomsterrabatter. Det var ett lustspel, som uppfördes, "Jim ordnar allt," och de unga aktörerna skötte sig utmärkt. De två "primadonnorna", både den mörka och den ljusa, voro förtjusande. Samma litet elegiska adjektiv skulle jag vilja använda om Vormsökvinnorna i allmänhet. Jag charmeras av deras vackra, blonda, ofta så äktsvenska ansiktstyper. Jag gör det icke mindre av deras blyghet och deras värdiga uppträdande. Man ser dem aldrig stirra nyfiket på turisterna. De gå allvarliga, nästan litet buttra, tycker man ibland, förbi på vägen. Men hälsar man då dem, skina de upp och le med friska läppar och vita tänder ett vackert och ofta intagande leende.

Jag råkade nämna ordet turist. Sådana äro ju numera icke sällsynta på Vormsö. De känna sig alltid välkomna, och den ibland litet häpnadsväckande anblicken av turisterna är kanske en omväxling i Vormsöbornas dagliga tillvaro.

Prosten har berättat för mig att omkring två tusen turisten besökte kyrkan förra sommaren. och antalet lär väl bli ännu större i år. De titta också gärna in i prästgården i vars stora sal en utställning av akvareller med Vormsömotiv och av hemslöjdsartiklar pågår. Framför allt tycka turisterna om att köpa de karaktäristiska Vormsöväskorna. Mest efterfrågade äro sådana väskor, vilkas handtag ha samma mönster som själva väskan, ett litet tips för de flitiga Vormsökvinnor, som vilja avyttra sina handarbeten.

Jag har talat om Vormsös blommor, alla söta flickor inberäknade. Jag skulle även vilja nämna ett ord om Vormsös vägar. Hur vackert slingrade sig icke genom landskapet, och hur fridfulla äro de icke att gå. Inga bilar — det är ju nästan som i en saga! Jo i dagarna har verkligen en bil synt, och vi Vormsöbor häpnade vid anblicken. Men hur det var, så tyckte vi, och med rätta, att det icke var bilen som indignerad betraktade den fridfulla vägen, utan att det var vägen, som tyckte att bilen såg en smula dum ut. Här på Vormsö klarar man sig med hästar, och turisterna tycka det är roligt att åka i dröska. Nu måste jag emellertid inskjuta en smula kritik — Vormsökuskarna borde handskas litet varligare med sina hästar, och det är ett ofrånkomligt önskemål, att en bestämd skjutstaxa införes på ön.

Helt säkert kommer turisternas antal att stiga för varje nytt år. I Sverige har Vormsö blivit allt mer känt. Jag har hört många svenska turister förklara, att de skola återkomma en ny sommar och uppmana sina vänner och bekanta att följa deras exempel.

Vormsös och över huvudtaget hela svenskbygdens befolkning har en stor framtida uppgift att fylla. Som den svenska minoriteten i ett land, vars lojala undersåter Estlands-svenskarna äro, måste de vara förutbestämda att bliva en värdefull länk i samförståndsarbetet mellan det urgamla folkhemmet och det nya fosterlandet.

En fridens bragd, värdig fridens blommande ö!

Curt Munthe.

Ståtlig ordenhusinvigning...

längre invigningstal på svenska, som sedan i ett förtjänsfullt gjort sammandrag repeterades på estniska av prosten Hj. Pöhl. Med hemmet och dess betydelse som uppfostrare till utgångspunkt, övergick talaren så småningom att klargöra godtemplarordens syfte, innebörd och verksamhet. Talaren slutade sitt anförande med den önskan, att logehuset måtte bli till verklig glädje och ett broderligt hem, samt förklarade logebyggnaden invigd för sin stora, sin höga och ädla uppgift.

Med Pauli ord: "I mån icke förtröttas att göra det som är gott", som utgångspunkt höll så prosten Hj. Pöhl en religiös betraktelse över det godas verk i världen. Blott adeln i människosjälens adlar gärningen.

Efter prosten Pöhl's betraktelse sjöng hr. Aspelin åter ett solonummer, "I dessa fridens bygder", aria ur op. Trollflöjten av Mozart, varefter Johan Stenholm från Sviby på ett mycket förtjänstfullt sätt deklamerade tre dikter av Mauritz Serner och Johan Bergman.

Nu var turen kommen för representanterna för de olika organisationerna att framföra sin hälsning och lyckönskning. Först i den långa raden av gratulanter var länsstyrelsens sekreterare

O. Reintalu, som hälsade och önskade lycka till på länsstyrelsens vägnar, samt slutade med några meningar på vormsömål att männen skulle låta bli att supa, och bli vantråkiga.

Ljungberg — Texas — ordf. i Stockholms distriktsloge, dit vormsölogen hör, hälsade på ett lyriskt och spirituellt sätt, talande om förbindelserna och tackade för vistelsen på ön.

Ossian Engblom, Finlands svenska storlogechef önskade haft många av sina sura och pessimistiska ordensyskon med på Vormsö för att de skulle fått se vad optimism utträtlat. Han önskade också ha haft den numera hädangångne vormsölogens grundare U. Stadium med, som säkert skulle blivit glad.

Enn Sörmus, fosterländska förbundets repr. hoppades

att hälsningen och vädjan om nykterhet inte skulle bli som en ropande röst i öknen.

Neeme Ruus, repr. för folkbildnings- och nykterhetsförbunden talade på estniska och svenska och uttryckte sin glädje över husets tillkomst och svenskarnas hjälp även på detta område.

N. Blee s, svenska folksekreteraren, underströk att kulturborg som ordenshuset i ett föregående nr. av Kustbon kallats var iakttagligt och hoppades att det alltid kunde bli en sådan.

Joh. Landman, Vormsö kommunalordf. hälsade och uttalade hela öbefolkningens önskan att denna lokal måtte bli till nytta för alla.

Lars Lindström, handelsföreståndare hälsade å handelsföreningens vägnar.

Knut Andersson, f. distriktstemplaren Stockholm önskade lycka och kände sig som vormsöbo, samt meddelade att den turistgrupp han ledde kommit överens att skänka lampor till lokalen.

Hugo Mickelin, repr. för skyddskåren, hoppades att alla organisationer på Vormsö, måtte få använda sig av logehuset.

Nerbo, ungdomsledare i Sörmlands distrikt Sverige, hälsade och kände sig tacksam att fått vara med om högtidligheten på Vormsö.

Anton Fagerlund, ordf. i logen "Rikulls Vål" framförde rikullbornas lyckönskan.

Alex. Samberg, Svenska lärareförbundets repr. framförde lärarnas lyckönskan.

Hj. Pöhl, S.O.V:s repr. framförde denna organisations hälsning.

J. Hörnström, gammal veteran från Kärrslätt, deklarerade att av 33% intresse, av 33% nyfikenhet, samt 33% för att han fick inbjudningskort, var han med på högtidligheten. Bland alla faktorer som hjälpt vormsöborna framåt i andligt och kulturellt avseende kunde han konstatera, att inte var det spriten som gjort det.

Efter denna långa rad av hälsningstal spelade hr. Vilipere ett fiolsolo och prosten Pöhl läste upp telegram och brev som anlant under dagens lopp, bl. a. telegram från världschefen Oscar Olsson, och skrift-

Vapenvila undertecknad Japan — Sovjetryssland.

Den sovjetryska generalen Sjutern och japanska översten Sho undertecknade på fredagsmiddagen vapenvilan i en vitrappad bondgård nära den med granathål översällade höjden i Tjangkufeng. Sedan vapenvilan blivit bekant, strömmade hundratals koreaner tillbaka till sina hem, av vilka många ligger i ruiner på grund av bombardemangen. Fullständiga militära försiktighetsmått iakttagas alljämt vid fronten.

Omkring klockan 20 på torsdagskvällen ägde på sovjetryska sidan i närheten av Tjangkufeng en konferens rum mellan en japansk överste och chefen för ryska Fjärran östernarméns stab. Under överläggningarna ingicks följande överenskommelse:

1) Fientligheterna skola omedelbart inställas och trupperna skola hålla de ställningar de nu intagit;

2) Båda sidorna skola taga vara på sina stupade;

3) Båda sidornas främsta ställningar skola i ömsesidigt samförstånd fastställas på fredagsmiddagen.

En representant för det japanska utrikesministeriet tillfrågades på fredagen av de utländska korrespondenterna, om även frågan om en nonaggressionspakt berörts vid förhandlingarna i Moskva. Den japankse representanten förklarade, att hela frågekomplexet i samband med läget vid gränsen diskuterats vid de tre konferenserna mellan japanska ambassadören Shigemitsu och Litvinov. Det var därför icke ute-

Forts. sid. 4.

Svenska folkskolan i Tallinn

kommer att fortsätta verksamheten och nya elever intagas.

Undervisningen vidtager den 29 aug. kl. 9 f. m.

Föreståndaren.

lig hälsning från riksantikvarien S. Curman Stockholm.

Efter några avslutningsord av ordf. Joh. Vaksam där han tackar alla för gjord insats avslutas högtidligheten med hymnen "Mu isamaa."

Fridolin.

Vapenvila...

slutet, att mera vittgående problem även blivit berörda.

Någon bekräftelse härpå föreligger emellertid icke.

Den japanske representanten förklarade vidare, att frågan om gränskommissionen säkert snart skall bli avgjord, då principiellt samförstånd om kommissionens sammansättning redan uppnåtts.

På frågan, huru man i Japan nu bedömer de rysk-japanska relationerna, svarades, att efter regleringen av detta intermezzo lugnare förhållanden otvivelaktigt äro att vänta vid gränsen.

Slutligen angav den japanska representanten de japanska förlusterna till den 9 augusti till 300 döda och 600 sårade. Antalet ryska döda och sårade anslås till 3,000. De japanska trupperna hålla alltså höjden Tjangkufeng besatt.

Atlantens blå band åt Queen Mary.

Atlantångaren Queen Mary har tagit Atlantens blå band från Normandie genom att krossa Atlanten från öster till väster på 1 timme 25 minuter kortare tid än Normandies hittillsvarande rekord, som utgjorde 3 dygn 22 timmar 7 minuter. Queen Mary gjorde en medelfart på 31,69 knop mot 31,20 för Normandie.

Queen Mary tillryggalade från lördagsmiddagen till söndagsmiddagen 738 sjömil. Genomsnittshastigheten var 32,08 knop. Den slog därmed sitt eget rekord för ett dygns färd, som sattes i fredags på vägen till Amerika.

Prima PORTLAND CEMENT

från

A/B Gullhögens Bruk, Skövde.

MILLION— *cykeln*

Under juli månad 1937 monterade vi den Hermes herrvelociped, som fick löpande tillverkningsnummer 1.000.000. Hälften av detta antal har försålts under de senaste åren. Ungefärligen varannan svensk cyklist har någon gång under Nymans snart 50-åriga tillvaro varit ägare till en cykel, som leder sitt ursprung från Nymans. Följ deras exempel o. bliiv nöjd!

TURISTER! Varje ägare av en Hermes, ny eller gammal, tillförsäkras betydande rabatt vid turistfärd med Sveabolagets ångare under tiden 15 maj — 15 sept. Begär reserabattkort genom våra försäljare. Förteckning över auktoriserade Hermesförsäljare återfinns Ni på sista sidan i varje del av Rikstelefonskatalogen.

Hermes
CYKELN MED DELAR
AV ROSTFRITT STÅL

A/B NYMANS VERKSTÄDER, UPSALA
Norra Europas största och ledande velocipedfabrik

Auktoriserad Hermesförsäljare i Estland:
Firma K/M Anton Willberg
Paldiski maantee 5, Tallinn.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.

A. Stahl.

A. Aspelin.

Rütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:—

Gudstjänster.

Söndagen den 21 aug. kl. 4 em. kyrkogårdsgudstjänst på Svenska kyrkogården, Rahu-mäe.

Sally Bauer simmade över Ålands hav.

En idrottsbragd av stora mått utfördes fredagen den 12 aug. av en svensk simmarflicka Sally Bauer, som på 13 timmar, 6 minuter krossade Ålands hav. Frk. Bauer startade från Grisslehamn kl. 6,45 fredag morgonen och steg i land fredag kväll kl. 20,03 på Västerskär vid Heligman. Frk. Bauer, som senaste vecka simmade över Kattegatt, skall nu gå in för att simma över Engelska kanalen.

Norrköpings Kemiska Undersökningsanstalt

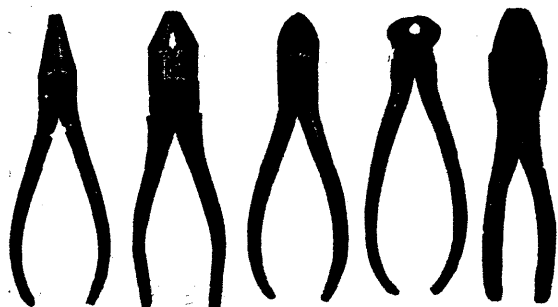
Norrköping. Tel. 1249.

Utför kemiska analyser och provtagningsar.
Inneh: Civiling. John Wanselin, stadskemist.

Sjuntorps Aktiebolag

S J U N T O R P

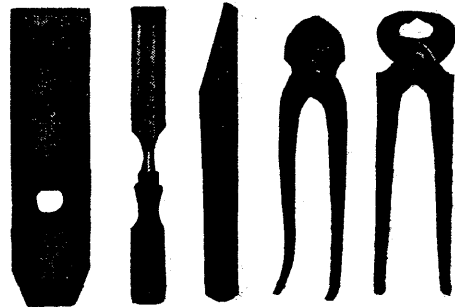
Rekommenderar sina välkända
tillverkningar.

FABRIKSMÄRKE

REPRESENTANT

Fa. NILS OLSGÅRD

PIKK TÄN. 36/14
TALLINN

E. A. BERGS FABRIKS AKTIEBOLAG
ESKILSTUNA